

5510 SAYILI KANUNDA İŞVERENLERİN İŞYERİ BİLDİRGESİ VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

● Yunus YELMEN*

I-Giriş

01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 11.maddesinde işverenlerin işyeri bildirgesi verme yükümlülükleri düzenlenmiştir. Buna göre işyeri bildirgesinin en geç sigortalı çalıştırılmaya başlanılan tarihte Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi gerekmektedir. 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 sayılı Kanun hükümlerine göre sigortalı çalıştıran ve bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra da 4/a kapsamında sigortalı sayılan kişileri çalıştırmaya devam eden işyerlerinin tescilleri, 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılmış sayılmaktadır (Geçici md. 6/3). Böylece 01.10.2008 tarihinden önce işyerleri tescil olan işverenler herhangi bir işleme gerek kalmadan, 5510 sayılı Kanun'a göre 4/a kapsamında işyerleri tescil edilmiş kabul edilecektir.

Bu makalemizde Kanun'da 4/a diye tabir edilen sigortalıları çalıştıran işverenlerin işyeri bildirgesi verme yükümlülüğü ile, bu yükümlülüğe aykırı hareket edilmesi halinde uygulanacak idari para cezası, itiraz, dava yolu ve zaman aşımını hususları açıklanacaktır.

---

* Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettişi Çalışma Ekonomisi Bilim Uzmanı

II-İşyeri Bildirgesinin Verilme Yükümlülüğü

İşverenlerin işyeri bildirgesi verme yükümlülükleri Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 11.maddesinde ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 29.maddesinde açıklanmıştır.

İşyerinde, sigortalı çalıştıran, böyle bir işyerini devir alan veya bu nitelikte işyeri kendisine intikal eden işveren, Kanun'da belirtilen sürelerde işyeri bildirgesini vermekle yükümlüdür. Aynı işverenin, birden fazla işyeri kurması veya devir alması yahut kendisine intikal etmesi hâlinde her işyeri için ayrı işyeri bildirgesi düzenlenir.

Aynı Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğü'nün kapsam bölgesinde olmak ve işveren tarafından yazılı olarak talep edilmek kaydıyla, devamlı mahiyette işlem gören veya görecekte olan aynı işverene ait işyerlerinin, tehlike sınıflarının en yükseği veya tehlike sınıfları aynı olanlar gruplandırılmak suretiyle Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğü'nce, farklı ünite bölgesinde olanların ise Sigorta İşleri Genel Müdürlüğü'nce tek dosyada veya birden fazla dosyada işlem görmesine izin verilebilir.

Aynı işverenlere ait olup, aynı işkolunda bulunan birden fazla kara veya deniz yahut hava ulaştırma araçlarına tek sicil numarası verilir.

İhale yoluyla yapılan işlerin konsorsiyum şeklinde üstlenilmesi hâlinde, konsorsiyumu oluşturan üstlenicilerin her birine müstakilen istihkak ödenmesi ve bu üstleniciler tarafından idareye ayrı ayrı teminat verilmiş olması kaydıyla üstlenicilerin her birine, verecekleri işyeri bildirelerine istinaden Sosyal Güvenlik Kurumu'na ayrı ayrı sicil numarası verilebilir. İhale konusu işin iş ortaklığı şeklinde üstlenilmesi durumunda ise, işyeri, iş ortaklığı adına ve tek işyeri sicil numarası verilerek tescil edilir.

Şirket kuruluşu aşamasında, çalıştıracağı sigortalı sayısını ve bunların işe başlama tarihini, ticaret sicili memurluklarına bildiren işverenlerin, bu bildirimleri Kuruma yapılmış sayılır. Ticaret sicili memurlukları, kendilerine yapılan bu bildirim en geç on gün içinde Kuruma bildirmek zorundadır.

Esas işin ayrıntısı veya tamamlayıcısı niteliğinde olan ve sigortalıları birbirine karışmayan işlerin ayrı ve bağımsız olarak yürütüldüğü yerler de bağımsız işyeri sayılır ve ayrı ayrı tescil ettirilir.

Tek ihale ile birden çok işin yapılması hâlinde istihkaklarının bir ödemesi ve teminatlarının tek olması şartıyla, işe ilk başlanılan yeri çevresine alan Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğüne tek sicil numarası verilebilir. Aynı anda birden fazla Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğü kapsam alanında işe başlanılması hâlinde, hangi üitede tek sicil numarası alınacağını işveren belirler. İşveren tarafından ilgisi bulunan Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüklerine yazılı olarak bilgi verilir.

Aynı işveren tarafından yaptırılan ve birden fazla yapı ruhsatı bulunan özel bina inşaatı işyerlerinde, parsellerinin bitişik ya da yakın olması ve sigortalıların birbirine karışması şartıyla inşaatların tek sicil numarasında yürütülmesine Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğüne izin verilebilir.

Süresi içinde verilmeyip, sonradan verilen işyeri bildirgesi elden veya posta yoluyla Sosyal Güvenlik Kurumu'na verilir. Adi posta veya kargo ile gönderilen veya Kuruma doğrudan verilen işyeri bildirgelerinde, bildirgenin Kurumun gelen evrak kayıtlarına intikal ettiği tarih; taahhütlü, iadeli taahhütlü veya acele posta servisi olarak gönderilenlerde ise postaya verildiği tarih bildirim tarihi olarak kabul edilir. Sonradan verilen işyeri bildirgelerinin e-sigorta ile kabul edilmesi hususunda Sosyal Güvenlik Kurumu yetkilidir.

IV-Belirli Yerde Yapılmayan ve Belirli Bir Merkezden Sevk ve İdare Edilen İşlerin Tescili

İşyeri bildirgesi, sigortalı çalıştırılmaya başlanılan, devir alınan veya başka bir işverene intikal eden işin belirli bir yerde yapılmaması hâlinde, işverenin ikametgâhının bulunduğu, bir "il"den diğer bir "il"e geçmesi ve devam etmesi hâlinde ise işin başladığı yeri çevresine alan Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğüne verilir. Büro, yazıhane gibi belli bir merkezden sevk

veya idare edilmeyen ve faaliyeti belirli bir yere bağlı olmayan işler, belirli yerde yapılmayan işler olarak kabul olunur. Belirli bir yerde yapılmayan işlerde işverenin ikametgâhı ile işin görüldüğü yerler, Sosyal Güvenlik Kurumu'na ait ayrı ünite bölgelerinde bulunuyorsa, sigorta işlemlerinin işverenin yazılı başvurusu üzerine, işin yapıldığı yeri çevresine alan ünite veya ünitelerinden biri tarafından yürütülmesine, Kurum'ca izin verilebilir. Faaliyeti belirli bir yere bağlı olmamakla beraber, büro, yazıhane gibi belirli bir merkezden sevk ve idare edilen işler, belirli bir yerde yapılmış sayılır ve işyeri bildirgesi, işin sevk ve idare edildiği yeri çevresine alan üniteye verilir.

V-Alt İşveren ve Sigortalıyı Devir Alanın Yükümlülüğü

Alt işveren, sigortalı çalıştırmaya başlamadan önce asıl işverenle yapmış olduğu sözleşmenin Sosyal Güvenlik Kurumu'na ibraz edilmesi kaydıyla mevzuattan doğan yükümlülüklerini, Kurum'ca verilecek alt işveren numarası ile asıl işverenin işyeri dosyası üzerinden yerine getirir. Alt işveren adına işyeri dosyası açılmaz.

Sigortalıyı devralan işveren, devraldığı sigortalıyı çalıştırmaya başlamadan önce, sigortalısını devir aldığı işverenle yapmış olduğu sözleşmeyi Sosyal Güvenlik Kurumu'na ibraz etmesi kaydıyla müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğu yükümlülüklerini, Kurum'ca kendisine verilecek geçici iş ilişkisi kurulan işveren numarası ile sigortalıyı devir aldığı işverene ait işyeri dosyası üzerinden yerine getirebilir. Sigortalıyı geçici iş ilişkisi çerçevesinde devralan işveren adına işyeri dosyası açılmaz.

VI-İşyerinin Nakli, Devri, İntikali Durumunda İşyeri Bildirgesi Verme Yükümlülüğü

Sigortalı çalıştırılan bir işyerinin;

a) Faaliyette bulunduğu adresten başka bir ildeki adrese nakledilmesi hâ-

linde nakleden işverence, başka bir işverene devredilmesi hâlinde ise devralan işverence; nakil veya devir tarihini takip eden on gün içinde,

b) İşverenin ölümü ile işyerinin mirasçılara intikali hâlinde ise mirasçılarınca ölüm tarihinden itibaren üç ay içinde, işyeri bildirgesi verilir.

İşyerinin aynı il içinde başka bir ünitenin görev bölgesine nakledilmesi hâlinde işyeri bildirgesi verilmez, ancak, nakil tarihini takip eden 10 gün içinde durum, işverence eski ve yeni Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğüne bir yazı ile bildirilir. Yeni ünite, nakil bilgilerine dayanarak yeni bir işyeri sicil numarası verir. Eski ünitedeki işyeri dosyasındaki tescile esas bilgi ve belgelerin birer örneği yeni üniteye açılan dosyaya konulur.

29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi şirketlerin nevelerinin değişmesi, birleşmesi, bölünmesi veya diğer bir şirkete katılması durumunda, bu hususların ticaret siciline tesciline ilişkin ilan tarihini, adi şirketlerde ise şirkete yeni ortak alınması durumunda en geç yeni ortağın alındığı tarihi takip eden on gün içinde, işverenlerce bu husus işyeri bildirgesi ile Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilir. İşyerlerinde işletme adı değişikliklerinde işyeri bildirgesi verilmez. Değişiklik, Ticaret Sicil Gazetesinin de ekli olduğu bir yazı ile Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilir.

Aynı işverene ait olup, aynı veya birden fazla Sosyal Güvenlik İl/Merkez Müdürlüğü bölgesinde olduğu hâlde tek dosyada işlem gören işyerlerinden, bir veya bir kaçının başka bir işverene devredilebilmesi, işyerlerinin Kuruma borcunun bulunmaması veya devredilecek işyerinin borcunun belirlenebilmesi koşuluyla Sosyal Güvenlik Kurumu'nca kabul edilebilir.

506 sayılı Kanun uygulamasında, işyerinin faaliyette bulunduğu adresten başka bir ildeki veya aynı ilde diğer bir ünitenin görev alanına giren adrese nakledilmesi halinde, işverence işyerinin nakledildiği yeri çevresine alan üniteye en geç nakil tarihinde yeniden işyeri bildirgesi verilirdi. Boşaltılan işyerinin ise, bir ay içinde yazılı olarak ilgili Üniteye bildirimini yapılması gerekmekteydi. Yine işyerinin devri durumunda, en geç devir tarihinde, işyeri-

nin tescilli bulunduğu üniteye yazılı olarak bildirme yükümlülüğü bulunmaktaydı.

VII-İşyeri Bildirgesine Bağlı İdari Para Cezaları

5510 sayılı Kanunun 11. maddesinde belirtilen bildirgeyi, Kurum'ca belirlenen şekle ve usûle uygun vermeyenler veya Kurum'ca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde, anılan ortamda göndermeyenler veya bu Kanun'da belirtilen süre içinde Kuruma vermeyenlere;

1) Kamu idareleri ile bilânço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin üç katı tutarında,

2) Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin iki katı tutarında,

3) Defter tutmakla yükümlü olmayanlar için bir aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır. 5510 sayılı Kanunun 11. maddesinde belirtilen işyeri bildirgesi verilmesi dışındaki yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda da aynı idari para cezaları uygulanmaktadır. İdarî para cezası uygulanması bu yükümlülüklerin yerine getirilmesine engel teşkil etmez.

Mahkeme kararına, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelere ya da kamu idarelerinden alınan belgelere istinaden düzenlenenler hariç olmak üzere, bildirgenin yasal süresi geçtikten sonra ilgililerce kendiliklerinden verilmesi halinde, öngörülen cezalar üçte ikisi oranında uygulanır. İdarî para cezası uygulanması bildirgenin Kuruma verilmesi yükümlülüğünü kaldırmaz.

VIII-İşyeri Bildirgesi Nedeniyle Uygulanan İdari Para Cezasına İtiraz, Dava Yolu ve Zamanaşımı

İşverenler işyeri bildirgesini geç verilmesi veya hiç verilmemesi nedeniyle uygulanan idarî para cezalarına tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na itiraz edebileceklerdir. İşverenler tarafından yapılan itirazlar takibi durduracak, Sosyal Güvenlik Kurumu'nca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabileceklerdir.

İdarî para cezalarının, Sosyal Güvenlik Kurumu'na itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun dörtte üçünün tahsili yeterli bulunacak. Bu şekilde idari para cezasını peşin ödeyip sonra yargı yoluna başvuranlar hakkında Sosyal Güvenlik Kurumu lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörtte bir'lik ceza tutarı, gecikme cezası ve zammı ile birlikte tahsil edilecek.

Mahkemeye başvurulması idari para cezasının takip ve tahsilini durdurmayacak, tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde ödenmeyen idari para cezaları, gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte tahsil edilecek.

On yıllık zamanaşımı süresine tabi olan işyerine ilişkin idarî para cezalarında zamanaşımı süresinin başlangıcı fiilin işlendiği tarih olacak.

IV-Sonuç

İşyeri bildirgesinin en geç sigortalı çalıştırılmaya başlanılan tarihte Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi gerekmektedir. 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce 506 sayılı Kanun hükümlerine göre sigortalı çalıştıran ve bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonra da 4/a kapsamında sigortalı sayılan kişileri çalıştırmaya devam eden işyerlerinin tescilleri, 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılmış sayılmaktadır.

506 sayılı Kanun uygulamasında, işyerinin faaliyette bulunduğu adresten başka bir ildeki veya aynı ilde diğer bir ünitenin görev alanına giren adrese nakledilmesi halinde, işverence işyerinin nakledildiği yeri çevresine alan üniteye en geç nakil tarihinde yeniden işyeri bildirgesi verilir. Boşaltılan işyerinin ise, bir ay içinde yazılı olarak ilgili Üniteye bildirim yapılması gerekmektedir. Yine işyerinin devri durumunda, en geç devir tarihinde, işyerinin tescilli bulunduğu üniteye yazılı olarak bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununu, işyeri bildirgesine bağlı idari para cezalarında önemli bir değişiklik getirmemiştir. Ancak mahkeme kararına, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelere ya da kamu idarelerinden alınan belgelere istinaden düzenlenenler hariç olmak üzere, bildirgenin yasal süresi geçtikten sonra ilgililerce kendiliklerinden verilmesi halinde, öngörülen cezalar üçte ikisi oranında uygulanacağı ayrıca idarî para cezası uygulanması bildirgenin Kuruma verilmesi yükümlülüğünü kaldırmayacağı düzenlemesi getirilmiştir.

Daha önce Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yönetmelik ve genelgelerle düzenlenen bazı hususlar, 5510 sayılı Kanun'la düzenlenmiş ve hukuksal anlamda güçlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Sosyal Güvenlik Kurumu (28.08.2008). **Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği**. Ankara : Resmi Gazete (26981 sayılı)

T.C. yasalar (29.07.1964). **506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu**. Ankara : Resmi Gazete (11779 sayılı).

T.C. yasalar (16.06.2006). **5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**. Ankara : Resmi Gazete (26200 sayılı).